

CIS DE STRANDJUTTER

Hij kent het strand als geen ander. Strandjutten is zijn passie en passie is er om gedeeld te worden met anderen. Klaar om je te laten inwijden in de mysteries van de meest gekke strandvondsten?

LAAT EENS EEN BALLONNETJE OP, OF TOCH MAAR NIET?

Mooi toch, een zwerm kleurige ballonnen die opgelaten wordt, richting hemel. Feestelijk bovendien en wat is onschuldiger? Dus iedereen blij en vrolijk. Hoewel, iedereen? Ballonnen die in zee belanden, blijven lang in het mariene milieu aanwezig. Ze breken wel af, maar de stukken worden aanzien als voedsel door allerlei zeedieren - zeevogels, zeezoogdieren, zeeschildpadden. Dus vormen ze wel degelijk een probleem vinden natuurbeschermers, die prompt allerlei acties op het getouw zetten. Nooit gedacht dat ballonnen zoveel heisa konden veroorzaken... Terecht?

OPGELATEN, VERLOREN EN DAN?

Opgelaten ballonnen verdwijnen dan wel uit het zicht maar niet uit het milieu. Alles wat stijgt, daalt immers ook weer. Naar schatting 90 à 95 % van de ballonnen bereikt een hoogte van 8 km, waar ze onder invloed van de lage temperatuur en druk barsten en in kleine fragmenten uiteenvalen. De overblijvende 5 à 10 % komt niet hoog genoeg en blijft in half opgeblazen toestand rondwalpen. Veel ballonnen komen zo in zee terecht. Dat valt vooral op na een periode met stevige wind, als de vloedlijn er goed gevuld bijligt met allerlei aangespoelde wieren en kleurrijke plastic rommel. Daartussen bevinden zich heel wat ballonnen, de meeste halfleeg. Uit de opschriften kun je dikwijls de herkomst afleiden: na een N- of NW-wind de Engelse O- of ZO-kust, na een NO-bries onze noorderburen. Ook de ballonnen die wij hier oplaten kunnen honderden kilometer verder effecten hebben.

■ Vooral na stormweer kan de vloedlijn er kleurrijk bijliggen, met wieren en kunstmatig afval 'broederlijk' samen. De wieren verteren vrij snel, voor kunststoffen zoals deze ballonnen kan dit wel vier jaar duren. Intussentijd vormen ze een bedreiging voor heel wat zeedieren die de ballon of plastic sluiters (zie foto) verkeerdelijk als voedsel aanzien of verstrikt raken in de linten (FK)

WAAROM ONS DRUK MAKEN?

Zijn ballonnen dan niet onschadelijk, want gemaakt van een natuurproduct? Dat vergaat toch? Die bewering moet enigszins genuanceerd worden. Ballonnen bestaan in twee types: (1) de ouderwetse klassieke latex exemplaren; en (2) ballonnen gemaakt uit kunststofmateriaal ('Milar', als merknaam voor Polyetheentereftalaat of PET) en dikwijls bedekt met een dun glinsterend metaallaagje. Latex mag dan wel een natuurproduct zijn, in een zeeomgeving kan het verteren wel vier jaar duren. Dat het vergaan zo snel zou gaan als bij een eikenblad - zoals de fabrikanten beweren - klopt dus niet. Op het land vergaat latex wel vrij snel. Onder invloed van zonlicht, UV en ozon, worden de ballonnen broos en barsten ze. Maar op zee tonen studies dat ze hun elasticiteit wel een jaarlang behouden. Met de kunststof ballonnen met een metaallaagje is het nog slechter gesteld, die vergaan bijna niet.

Het slecht afbreekbaar zijn van ballonnen blijkt ook uit de tellingen van strandafval. Ballonnen of de resten ervan zijn vrijwel steeds van de partij, soms tot 13 stuks per 100 m. Naast de resten van de onfortuinlijke ballonnen zelf, vind je er ook de verstrengelde linten en de typische plastic sluiters (zie illustratie). Voor veel zeedieren betekenen verloren ballonnen een bedreiging, in sommige gevallen zelfs een afschuwelijke dood. Ze aanzien ze immers als voedsel. Bovendien raken ze ook verstrikt in de linten. Omdat ballonresten in vogelmagen niet steeds herkend worden en zeedieren natuurlijk ook ander plastic inslikken, is het moeilijk de specifieke invloed van ballonnen bij het sterven van zeedieren aan te tonen. Bij 1-2 % van de noordse stormvogels uit de Noordzee bevatten de magen alvast resten van ballonnen. Het effect van kleine stukjes kan beperkt zijn, maar gezond is het toch niet. Grotere stukken kunnen de toegang tot de maag blokkeren. Een onfortuinlijke dwergpotvis die in 1993 in slechte conditie aanspoelde op een strand in New Jersey, kan er helaas niet meer over meepraten. Zijn gebrek aan eetlust was te wijten aan een grote lading plastic in zijn spijsverteringsstelsel. Het grootste stuk, dat vermoedelijk de maag blokkeerde, was een fragment van een 'Milar' ballon.

HOE TE VERHELPEN? EN MAG HET OOK PLEZANT BLIJVEN?

Hoogtijd dat er maatregelen genomen worden vinden natuurbeschermers. Op veel plaatsen is het massaal loslaten van ballonnen al verboden. Ze vullen met lucht i.p.v. met helium belet alvast dat ze kunnen opstijgen. Gebruik je kunststofexemplaren, zorg er dan voor dat je die goed vastmaakt zodat ze niet zomaar kunnen wegwaaien. Voor de linten bestaat er een verteerbaar alternatief, en waarom de ballon niet gewoon toebinden? Dat vermijdt de plastic sluiters. En wat met de ballonwedstrijden zelf? Misschien heb je zelf wel een spetterende ingeving om een ballonwedstrijd milieuvriendelijk te maken? Té gekke ideeën zijn welkom tot 15 mei op info@kustbeheer.be. Met de wedstrijd 'Ballonnen, laat ze niet vliegen!' wil het Coördinatiepunt Duurzaam Kustbeheer een klas belonen die met de meest originele en praktisch haalbare suggestie voor de dag komt. Meer info: www.lenteprikkel.be.

(FK)